

80 n°
INDO-CHINOIS
1-90
b/s

6952
Truong-Vien

Deux exemplaires Diên ca

Dépôt Li gal

Hanoi le

9-32

DÉPÔT-LEGAL
RESIDENCE IMPERIALE
TONKIN.

17387

Pice

80

Indochine

4675

Bán tại Hiệu Quảng-Thịnh

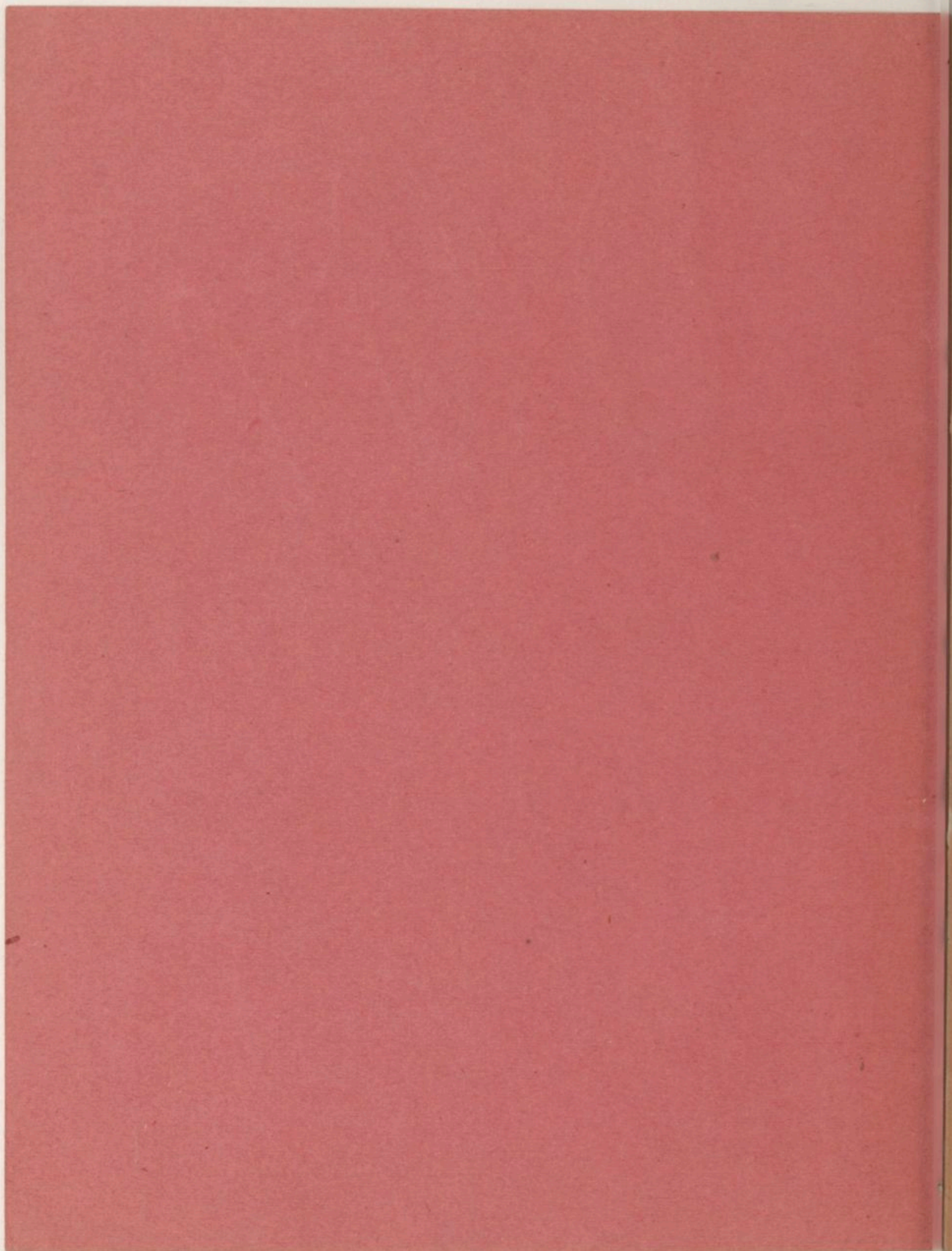
115, Phố Hàng Gai, Hà-nội

1932

IN LẦN THỨ NHẤT

Giá : 0\$20

Nhà in Ngô-tử-Hạ, Hanoi - 31307

VỢ TRÒ TRƯƠNG-VIÊN

GIÁO ĐẦU

— Bước vào chúc-tụng : mừng bề trên trường-trị, nước kể muôn năm trường-thọ ; mừng làng ta đất gồm văn võ, đức anh-linh ủng-hộ muôn nhà. Nay tiệc vui mở cuộc xướng-ca, việc ca-xướng phải tận-tâm kiệt-lực. Tôi xin dẫn Truyền-ký man-lục : Nhớ Tống-triều niên-hiệu Kiến-quang, dân đâu đấy giàu-sang, hết trăm họ nơi nơi no đủ. Xem trong tích cũ, có một chàng tên gọi Trương-Viên. Cha khuất rồi còn mẹ cao-niên, chàng giốc chí chuyên nghề kinh-sử. Nhà hàn-sỹ nghèo - nản cơ-khổ, mà được quan Thừa-tướng gả con cho. Tới năm sau nước có loạn to, vua bắt chàng phải đi giệp giặc. Tình gia-thất phút đôi đường Nam Bắc, mẹ và vợ ở nhà cực-nhục bao phen. Trời còn thương kẻ có lòng hiền, hết hoạn - nạn vợ chồng đoàn-tụ. Vậy có thơ rằng :

Hoành sáo giang-sơn cáp kỷ thu,
Tam quân tỳ-hổ khi thôn Ngưu.
Trượng-phu vị liễu công-danh trái,
Tu thính nhân-gian thuyết Vũ-hầu.

Hát một câu trở lại phải phép chăng ?

So dần giấy võ giấy văn, bốn giấy to nhỏ theo vần cung thương.

Nói :

Khúc đầu Hán Sở chiến-trường, nghe ra tiếng sắt, tiếng vàng chen nhau. Khúc đầu Tư-mã phượng-cầu, nghe ra như oán, như sầu, phải chăng? Kê-khang này khúc Quảng-lãng, một rằng Lưu - thủy, hai rằng Hành-vân. Quà quan này khúc Chiêu - quân, nửa phần luyện chúa, nửa phần tư gia. Trong như tiếng hạc bay qua, đục như nước suối mới pha nửa vôi.

Trương-Viên ra và nói :

— Anh em ! kiểm lỗi ra xưng danh. Trời Nam vắng - vặc, cõi phúc liền - liền. Chính thực tôi tên gọi Trương-Viên, vẫn giữ nghiệp xôi kinh, nấu sủ. Hiềm một nỗi cửa nhà bần-khở, còn mẹ già nay đã cao-niên. Vậy tôi mong lấy được vợ hiền, đặng phụng-sự nhà huyền khuya-sớm. Trình lạy mẹ ra đây cho con than-thở.

Mẹ ra và nói :

— Ồi chao ôi, là mẹo ôi ! sáu bảy mươi tuổi đầu, sinh được một chút con trai. Nay nó Tam-hoàng Ngũ-đế chi thư, mai nó Tam-hoàng. Ngũ-đế chi thư. Chẳng biết có nên cơm nên cháo gì không, mà nó cứ ngày ngày Hoàng với Đế, làm cho mình điếc cả tai thě này

Ới con ơi, con gọi mẹ ra đây, hỏi có việc gì đó con ?

Viên nói :

— Xin mời mẹ ngồi cho con thưa với mẹ. Giám trình lay mẹ, mẹ sinh con chín chữ cù-lao. Mong báo đền đức hậu công cao. Con quyết chí theo đòi đèn sách. Hiềm vì con đường thê - thiếp nơi nao chưa định, nhà đơn-hàn một mẹ một con. Con ước gì con độc cháu đàn, để bà cháu sớm hôm làm bầu bạn. Ở bên kia có quan Thừa-tướng, con gái người tên gọi Thị-Phương, mẹ đi sang hỏi lấy cho con. Như nhời ấy nên chăng mẹ giậy !

Mẹ nói :

— Ồi con ơi, sao con nói quàng làm vậy ? Phận hèn con chớ có chơi trèo, lỡ hờ môi ra sự lăm điều, người ta biết, sợ xấu con mà tủi mẹ.

Viên nói :

— *Trình lay mẹ.* Nhân - duyên vốn tự trời định, mà việc giá - thú vẫn không kể tiền tài. Kia như ông Đồng-tử khi xưa khó nhất trên đời, sao lấy được Bạch-tiên công-chúa ? Nên thì nên, không nên thì chớ, mẹ cứ sang ướm hỏi cho con. Xin mẹ chớ nề hà lều cở với lâu son, việc hôn-thú vô nan vô dị.

⊙ **Mẹ nói :**

— Thôi thì con muốn vậy mẹ đành.

chiều ý, mẹ khuyên con cứ yên lòng mà kinh sử dùi mài. Để mẹ sang ướm-hỏi đôi lời, hễ Thừa-tướng người thương thì khá

Hát :

— Ra trước học-đường, Tuấn-Khanh ra trước học -đường, bắn con chim Tước để thơ bát-tự. Lâm-dâm khẩn nguyện, thơ cô đề « phát tất ứng huyền ». Bắn con chim Tước phải tên rõ-ràng. Con chim Tước kia còn rơi xuống học-đường.

Mẹ nói :

— Nay đây đã đến dinh quan Thừa-tướng, biết cậy ai vào bầm được bây giờ ! Chú tiểu-đồng đi đâu không thấy.

Ồi chao ôi ! đau lưng lắm ! Lão hãy ngồi đây.

Hề ra và hát :

-- *Phú-tê-tê* ông sao hôm *phú-lý-trường* hồ lặn, ông sao mai *phú-lý-trường* hồ mọc. Hỡi cô Nhiều chưa mua kia ơi đứng giây mà về, kéo sừng sa lác-đác, lác-đác lạnh-lùng, gió thổi lạnh-lùng, lại đây anh đắp chăn hồng no đôi. Chàng Thúc-Sinh *kia* còn quen thói bốc giời, trăm nghìn đồ một trận cười như không. Ắ *Thị-Mầu* *kia* còn con gái phú-ông, ngồi trong cửa sổ muện chồng sớm con. Người Thạch-Sanh *kia* còn tu ở trên non, để chợ công-chúa lầu son võ-vàng,

Em có chơi thì anh thả chim sang !

Nói :

— Bà này đi đâu đó ?

Lão nói :

— Thừa với cậu, tôi là mẹ Trương-Viên có việc sang hầu, cậy cậu bầm cho !

Hề nói :

— Thế thì bà hãy ngồi đây, để tôi vô bầm.

Dạ, giám bầm quan Thừa-tướng, tôi ra ngoài cửa dinh, thấy một bà lão nói có việc sang hầu quan lớn.

Thừa-tướng nói :

— Truyền chư-quân kịp ruỗi xe loan, dâng cho mỗ nhàn quan hoa thảo.

Hát nam :

Nhàn lai vô sự bất thông-dong. Thụy giác, Đông-xong nhật dĩ hồng. Vạn vật tĩnh quan giai tự đắc. Từ thời giai-hưng giữ nhân đồng.

Bớ hầu con ! nghiêm chỉnh sắp bày bàn ghế, để ông ngồi coi sơn thủy cho vui.

— Long triều Ngũ-đế, phượng vũ Tam vương, Chúa thánh minh trên sánh Vũ Thang, Tội hiền-tri thủ đồng Y-Phó. Mỗ Tả-tướng-công phò yên Tống-tộ, cảnh vàng sinh dạng ả Thị-Phương. Việc hôn-nhân chẳng quản bạc vàng, đâu xứng-đáng cho không chẳng tiếc.

Lão nói :

— Dạ, giám bẩm quan Thừa-tướng, tôi mẹ Trương-Viên quán ở Võ-lăng. Thằng con tôi vốn giòng hàn-sỹ, giốc một lòng theo đạo Khổng-Nho. Nay có việc này muốn kêu quan lớn thương cho. Song, tôi vẫn nửa mừng nửa sợ.

Thừa-tướng nói :

— Sợ chi mà sợ ! có việc gì lão cứ nói ta hay !

Lão nói :

— Nghe tin người có cô Thị-Phương là gái, tôi sang xin cho sánh với Trương-Viên. Nhà khó khăn chẳng có bạc tiền, người thương đến đội ơn vạn bội.

Thừa-tướng nói :

— Nghe lão-bà nói, chắc con bà học hành cũng khá. Mời bà hãy ngồi thông-thả, để ta gọi Trương-Viên hỏi thử xem sao !

Bớ quân hầu bay, ra đòi Trương-Viên vào đây ông hỏi.

Hề nói :

— Nào Trương-Viên ! Vào ngay, quan lớn người đòi.

Viên nói :

— Thừa với cậu, chỗ quan dân lễ cách, vào thì trình bẩm thế nào ? hử cậu !

Hề nói :

— Anh này ngu lắm ! Bây giờ người ta

cắm lạy, vào hầu cứ đứng tự nhiên, không phải chấp tay, quì gối chi hết!

Viên vào và nói :

— Dạ dạ ! Giám bầm quan lớn, tôi Trương-Viên vâng mệnh sang hầu.

Thừa-tướng nói :

— Nghe nói người học-hành đã tiến, bác hỏi con nghĩa sách mấy câu. Như : ai thi kỳ thề, ai diệu kỳ dụng ? ai thành kỳ công, ai truyền kỳ học ?

Viên nói :

— Dạ dạ, con xin kể : Tam-hoàng thi kỳ thề, Ngũ-đế diệu kỳ dụng, Vũ, Thang, Văn, Võ thành kỳ công, Khổng-Tử, Mạnh-Kha truyền kỳ học.

Thừa-tướng nói :

— Bác khen con học-hành đã giỏi, bác lại ra một câu con thử đối xem sao !

« Phụ đẳng khoa, tử đẳng khoa, phụ tử kế đẳng khoa chi nghiệp », con đối với gì, hử !

Viên nói :

— Dạ ! con xin đối :

« Tổ tích đức, tông tích đức, tổ-tông bồi tích đức chi cơ ».

Thừa-tướng nói :

— Bác khen con đáng tài hiền-sỹ, thôi thì bác gả con cho ! Gái nhà quan sánh với học-trò, thế mới xứng chữ nghi-gia nghi thất. Bùi-Hàng xưa là người trong cõi đất, mà

còn lấy được nàng tiên... Huống chi Trương-Viên nay đáng bậc anh-hiền, Thị - Phương còn kén đâu hơn nữa !

Bớ hầu ! đòi Thị-Phương ra đây ông hỏi.

Hề nói :

— Thưa, mời cô ra, quan lớn đòi cô đó !

Thị-Phương ra và nói :

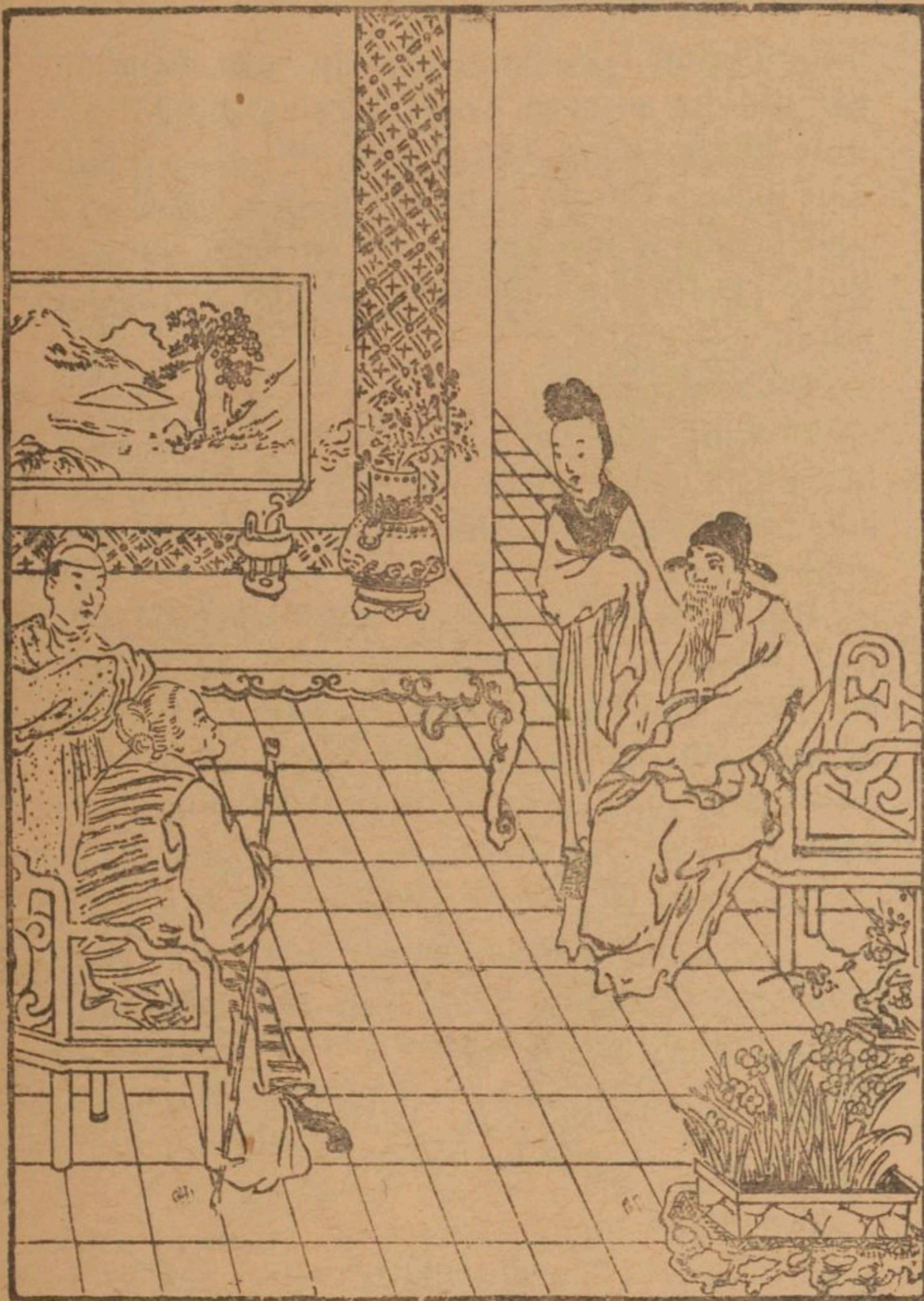
— Chợt nghe thấy tiếng cha đòi, gương soi phấn đánh, lược giắt, chầm cái bước ra.

Bút hoa thảo tình thư một bức, tâm - sự này vắng-vắc bóng giăng soi. Mỗi nhân-duyên mang lại bởi giới, ước kỳ-ngộ thề-nguyên non với nước. Lời gấn-bó đinh-ninh sau trước, dục lòng người bao quản khách quan sang. Một hàng châu kia cân bao nếp nhà vàng, thề nguyên để phượng loan làm bạn. Khách tri-âm mấy người trọn vẹn, thư gửi về nhận-cá đơn sai. Ròng với nước chớ nghe ai. . .

Trình lạy cha, cha đòi con có việc gì, con đã xin vâng cứ ra đây hầu hạ.

Thừa-tướng nói :

— Hỡi Thị-Phương con, nay có Trương-Viên ở Vũ-lăng Đông-quận, giốc một lòng nấu sủ sôi kinh, nghe tiếng con tuổi đã trưởng-thành, ý cũng muốn kết duyên hương-lửa. Con có thuận thời con nói cho cha được biết.

Thị-Phương nói :

— Trình lay cha, cha sinh con là phận gái, như hạt mưa sa. Có chữ rằng : « thiếu nữ như hoa », bông Tâm-xuân biết đâu phai, đâu thắm ! Đâu là chẳng tiền-nhân tố-định ? một là phận, hai nữa là duyên. May gặp nơi thi-lễ gia-truyền, cha giẫy gả con xin vâng mình.

Thừa-tướng nói :

— Con nói vậy, thì cha quyết gả, việc hôn-nhân chẳng quản tiền-tài, gái thâm-khuê bạn kẻ anh-tài, thế mới xứng chữ nghi gia nghi thất.

Hồi Trương-Viên, vợ chồng con bởi duyên trời tác-hợp ; giàu ăn khó chịu chẳng hề chi. Nay cha có đôi ngọc lưu-ly, cho con để sau làm ghi-tích. Thôi vợ chồng con đưa nhau về, để cha vào phòng trong yên nghĩ.

Hát :

— Hoa-chúc đồng-phòng, cuộc vui hoa chúc đồng - phòng, loan ôm lấy phượng, phượng bông lấy loan.

Quan-quan thư-cưu, tại Hà chi châu, yếu-diệu thực-nữ, quân-tử hảo-cầu.

Viên nói :

— Nay đây đã đến quê nhà, mời mẹ ngồi để đôi con vào mừng, cho phải phép nghi gia nghi thất.

Lão nói :

— Ới con ơi, đạo làm trai con ở cho qui-giá, giốc một lòng vàng-đá đinh-ninh. Bất đam hồ nhâm tịch chi tư-tình, bất nịch hồ phòng-vi chi thiên-ái.

Nàng dâu với mẹ chồng, phận làm gái con ở cho có ngãi, bất đố-ky, bất kiêu căng. Giốc một lòng sữa túi nâng khăn, cho vẹn chữ tòng phu xuất giá.

Xá ra và nói :

— Anh em ! nói một câu về bắt lính Trương-Viên.

Khả-khả ! Sách có chữ « quan pháp vô thân ». Cũng có kẻ làm việc quan, cũng có kẻ làm việc dân ; đồng tiền tài tiêu bao nhiêu cũng hết. Nhẽ ấy tôi đã biết, nên tôi còn nghĩ cái phúc để lại mai-sau. Việc thiện làm chẳng thiếu nơi đâu. Khi vua sai bắt tàu ngoài bể, khi lên rừng tróc hổ về chơi. Làm tài trai đã đáng nên trai, khi bắn súng chụ, khi bơi thuyền rồng. Tran-tran thiếu-nữ lầu hồng, kẻ cao, người thấp cũng không đâu vừa. Lênh-đênhi bẻ ngổ, bẻ dứa, bồ nâu, áo vá, đâu vừa thì chơi.

Giấu chi, xá-lại là tôi, vua sai về bắt lính Trương-Viên. Nào chú Trương-Viên, sắp tiền gạo theo ta cho kíp. Việc quân vương bất khả tri-diên !

Viên nói :

— Thưa với cậu, thương tôi con nhà hàn-sỹ.

Xá nói :

— Chú Trương-Viên ơi, số chú khá đi đánh giặc cũng khá, số chú chẳng khá, học-hành cũng chẳng khá.

Viên nói :

— Thưa với cậu, việc quân-vương tôi chẳng giám từ nan. Cậu chầy đi trước, để tôi còn lạy mẹ, nhủ vợ, rồi sẽ ứng hành vương-sự.

Xá nói :

— Hỡi chú Trương-Viên, Trời Phật thì hương hoa, tôi với chú « tương như chi hà » chú liệu !

Viên nói :

— Thế thì mời cậu hãy ngồi chơi, cơm rượu thông thả, rồi đôi ta cùng chầy.

Ồi thương ôi, tôi học-trò phải lính nhà vua, trời đất hỡi thấu tình chẳng nhẽ. Thương Thị-Phương hãy còn tuổi trẻ, mẹ thì già đầu bạc, da mồi ; rồi từ nay non nước chia đôi ; cảnh nhà cửa lấy ai bầu bạn ?

Nào hiền-thê có nhà ra đây anh nhủ !

Thị-Phương nói :

— Trình lạy phu-quân, thiếp tôi đã ra hầu.

Viên nói :

— Hiền-thê em hỡi, nay nhà vua có chiếu-chỉ đưa ra, sai anh phải chầy đi giệp giặc. Việc gia-đình mặc gánh vác, việc quân-vương anh chẳng giám từ nan. Thương nàng vò-vỡ phòng không một mình. Nay mẹ già em nuôi lấy cho anh, để anh đi trẩy thông-hành đường xa.

Thị-Phượng nói :

— Ồi thương ơi, trời đã định nhân-duyên phu-phụ, thiệp nghĩ rằng phận gái nhờ chồng, cảnh thanh-bần khuya sớm vui chung, cho vẹn chữ bách niên giai-lão. Đêm đông trường tấm kênh nhốn nháo, anh phải đi lo việc binh-nhung. Phận tài trai bênh-vực non sông, anh cứ đi cho được chữ toàn quân thắng trận. Việc nhà cửa xin anh chớ bận, mẹ già đành đã có em nuôi. Anh trẩy đi cho công thành danh toại.

Hát :

— Nhủ rồi nhủ lại cầm tay, bước đi một bước giây-giây lại dừng.

Viên nói :

— Thôi phu-nhân trở lại phòng trong, đặt cho mô trông chừng thượng lộ.

Hát :

— Bể Sở, sông Ngô, chàng từ bể Sở,

sông Ngô, lấy ai coi sóc sớm trưa việc thường. Chàng đi vâng mệnh quân-vương, cò mao thẳng chỉ lên đường trảy ngay. Bãng chừng dặm liễu, đường mây, càng trông càng vắng một ngày xa-khơi. Chàng đi góc biển ven trời.

Viên nói :

— Nay đây đã đến Cửu-lý-sơn, đàm chiến-trường phong kín bốn phương, truyền các quan hãy vào mai phục.

Giặc ra và nói :

— Đây đã tới quận Vũ-lăng, truyền chư quân vây ngoài, rồi xấn vào bắt Thị-Phương cho mồi.

Hỡi chư-quân ! kíp thoát-thoái ! Phát hỏa hồng xem Thị-Phương tẩu-thoát đường nào. Mau tầm-nã bắt lấy cho tao. Bắt được, chư-quân đều có thưởng.

Hỡi chư quân ! Trời đã bình-minh. Cấp thoát.

Thị-Phương nói :

— Ồi mẹ ời, giặc đâu tới đó, con xin giắt mẹ vào chốn sơn-lâm, kéo con còn phận gái má-hồng, khó lánh khỏi những quân hung-ác.

Lão nói :

— Ồi thương ời, mẹ nghe con nói, mẹ đau đớn lòng ! con bình-hỏa mẹ biết làm sao được !

Thị-Phượng nói :

— Ồi mẹ ơi, con bỏ mẹ ra thời thất-hiếu, đi theo chồng thời thất-trung. Ấu là con giắt mẹ vào rừng, để lánh khỏi những người hung-ác.

Ca :

Thiếp phải long - đong, vì chàng thiếp phải long-đong, những như thân thiếp đã xong một bề. Lấy ai dãi tấm lòng quê ? Có chẳng đội đực từ - bi chuyển vần. Nghĩ xa thôi lại nghĩ gần.

Lại nói :

— Ồi mẹ ơi, đắng cay lắm thiết, nào có ai hay ! ba bốn tháng trời ăn những cỏ cây, cơm không có chịu làm sao được ! Ồi mẹ ơi, đói lòng khát nước, mẹ thì già thất-thểu đêm ngày. Bước lưu-ly bao nỗi đọa đầy, chồng đi vắng biết lấy ai than thở ? Nay mẹ ơi, con trông thấy bên Đông có lửa, mẹ gượng ngồi để con vào xem thử ra sao.

— Trình lạy ông bà trong ấy, mẹ con tôi đói khát lắm thay, ông có cơm gạo cho mẹ con tôi một bát.

Quỉ ra và nói :

— Hỡi ! Hỡi ! ! Động ta nghiêm-chỉnh thế này, mẹ con bay ở đâu tới đây ! Truyền chúng quỉ bay ra tay bắt lấy ! mau mau !

Vả ta đây thực là thân quỉ, vốn bắt người thịt sống không tha. Lộc cửu trùng

ban lại cho ta ; ăn một bữa say say tỉnh tỉnh, a !

Thị-Phương nói :

— Trình lay ông bà trong ấy, thương mẹ con tôi. Ngày hôm qua đã tránh khỏi nạn rồi ; đem mình đến cửa ông để ông sinh phúc. Ông ông vạn bội.

Vợ quỉ ra và nói với chồng :

— Khoan khoan chờ vội ! Thiếp xin chàng hãy nghĩ chút tình. Vốn người này với thiếp cùng một cha sinh, bỗng cách trở bắc nam đôi ngả. Kiếp bồ-liều bao năm vất vả ; đi đến đây cũng bởi trời làm. Đậu đùn cây thiếp nghĩ chẳng cam. Chàng ăn thịt thiếp xin thế mạng.

Quỉ nói :

— Ta nay quá ngán, khéo khéo vô tình. Chị em bay đã tổ phân minh, ta cho vàng ba lạng đem về nuôi mẹ. Ta nói rồi ta lại biến đi !

Vợ quỉ nói :

— Thị-Phương em hỡi, thân này thực quỉ, vốn bắt người thịt sống không tha. Em liệu đường mà lánh cho xa. Vàng ba lạng đem về nuôi mẹ. Chị nói rồi chị lại biến đi, chẳng ở nữa lở lộ thân dương-thế. Đó em.

Thị-Phương nói :

— Ôi mẹ ơi, con vào trong ấy, phải quỉ-

lang bắt đòi ăn thịt. Con đã kêu van. Trời đất cứu oan, may lại gặp bà tiên cứu khổ, cho vàng ba lạng đem về nuôi mẹ.

Ồi mẹ, trông mặt trời đã tối, khắp chung quanh chẳng có cửa nhà. Mẹ con ta hãy vào trú tạm gốc đa, sáng ngày mai tìm đi phương khác.

Thần-quan hiện và nói :

— Phóng phóng hào quang, dạng khắp bốn phương, trông chưa tỏ, dé lại trông. Hình-nhân ra một trẻ một già. Đi đâu đấy? con kia mẹ kia!

Thị-Phương nói :

— Trình lay ông rộng mở lòng nhân. Mẹ con tôi sáng ngày đã thoát một lần, gốc cây này mượn chỗ trú chân, ông sinh phúc ơn ông vạn bội.

Thần-quan nói :

— Nhẽ thì ông ăn thịt cả, đã kêu thì ông tha cho một người. Ai đằng sau nàng phải để cho ông ăn thịt.

Thị-Phương nói :

— Trình lay ông, mẹ tôi già cả, tôi phụng dưỡng đêm ngày. Ông ăn thịt tôi xin thế mạng.

Thần-quan nói :

Ông khen cho mẹ con bay hiếu nghĩa! Hay là ông tha cho cả, thôi mẹ con mày được toàn thân sinh-mệnh. Ông nói rồi ông lại vô rừng,

Lão nói :

— Ồi con ơi, bồng sao mẹ chóng mặt váng đầu, bụng dâm-dâm đau, khắp chân tay tê mỏi. Thôi mẹ cũng chẳng khỏi được nào, con liệu tìm đâu tạm trú.

Thị-Phương nói :

— Ồi mẹ ơi, ở đây thuốc-thang chẳng có, bùa-chú cũng không. Thân con nay phụng dưỡng mẹ chồng, chồng đi vắng biết lấy ai giúp đỡ? Thôi mẹ hãy vào đây tạm trú, để sáng ngày mai đi phương khác sẽ hay.

Thần hiện và nói :

— Hỡi con kia vào đây ta nhủ, mẹ chồng bay ta đã thương qua. Lòng có thương muốn sống mẹ già, khoét hai mắt dựng lên cúng mỗ. Nữa mai sau mỗ đây phù-hộ, mẹ con mày lại được toàn thân.

Thị-Phương nói :

— Ồi thương ơi, mẹ thì già ai lại chẳng thương? Nếu ông phù-hộ cho mẹ tôi thân-thể khang cường, nguyện thiên-địa tôi xin khoét mắt.

Thần nói :

— Khen mẹ con bay hiếu nghĩa, hay là ông tha cả cho đi. Gái có nhân nuôi mẹ chồng khoét mắt cúng thần. Nữa mai sau mỗ phù-hộ cho được toàn thân. Truyền thủ điện môn.

Thị-Phương nói :

Ồi mẹ ơi, thần khoét mắt con rồi.

Lão nói :

Ồi con ời, mẹ khen con là đứa có nhân. Nuôi mẹ chồng khoét mắt cúng thần, khoét mắt con mẹ biết làm sao được !

Trong buồng nói ra :

Ngọc-hoàng thượng-đế, sắc lệnh cấp-cấp. Nào các động tiên nga ời, hội-nghị công-đồng, xuống hạ-giới cứu lấy Thị-Phương. Giây nghề đàn hát cho nên, rồi lại tái hồi ngọc bệ.

Tiên-Nga ra và nói :

— Dạ ! Dạ !! Thừa lệnh Thiên-nhan, chốn Thiên-trù vạn phúc vô cương. Tôi động ba tên gọi Quỳnh-Phương, xin vâng lệnh xuống miền hạ-giới.

— Thị-Phương em hỏi, chị nay ở chốn động tiên. Trời thấy em là kẻ thảo hiền, sai chị xuống giây em đàn hát.

— Thị-Phương em hỏi, em đã nên nghề đàn hát, em ở lại đây để chị lên Thượng-đế thiên cung,

Hát :

— Quê tôi ở đất Vũ-lăng, chồng tôi giúp dặc mười năm chữa về. Xông pha chiến trận bề-bề, trầy đi muôn dặm ngày về xa xôi. Chẳng may vạ gió tai bay, cửa nhà tan-tác chạy ngay vào rừng. Chàng từ góc biển chân mây, mẹ già đầu bạc đêm ngày lo toan. Đường trường viễn vọng quan-san,

xin dâng bốn chữ bình, an, khang, cường.
Thứ nhất gặp động quỷ lang, thứ hai thần
quan khoét mắt hỡi chàng có hay?

Trương-Viên nói :

— Đây đã đến chợ rồi, truyền chư quân
đóng lại nghỉ ngơi.

Nghe đâu xứ này có người tiên-nữ biết
hát. Đòi hát ta nghe thử.

Lại nói :

— Bà cụ này đi hát. Ta hỏi cô này có
phải con bà, bà hãy nói cho ta được biết

Lão nói :

— Người là khách bộ-hành, người hỏi làm
chi? Con tôi đã có chồng rồi.

Thị-Phương nói :

— Liệu đường mà lánh cho xa ! Chẳng
mà ngồi đây, nằm, ba bản đàn !!

Trương-Viên nói :

— Sao cô nói thế ? Tôi Trương-Viên ở
quận Vũ-lăng, vua sai giúp loạn mười năm
mới về. Nghe đàn hát lòng mê chẳng dứt.
Có phải cô tên thật Thị-Phương? Có bồng
sáo gặp đường tân khổ, đi hát kiếm ăn thì
nàng hãy nói.

Thị-Phương nói :

— Nghe tiếng chàng có phải Trương-
Viên, có của chi để làm di-tích ?

Viên nói :

— Nguyên xưa lúc đông sàng định giá,
vào cửa quan Thừa-tướng nhạc-gia, ngọc

lưu-ly để lại cho ta, đến khi nay hải còn di-tích. Nàng coi có phải?

Thi-Phương nói :

— Ồi chàng ơi, ngọc lưu-ly lên mắt thiếp rồi, thiếp đã được tinh-thần hơn trước. Ồi chàng ơi, từ chàng chầy đi, nỗi cửa nhà gặp cơn binh cách, mẹ con tôi phải lánh vào rừng để kiếm ăn. Chẳng may gặp vận gian nan, quỉ ăn thịt, thần quan khoét mắt.

Viên lại khóc và nói :

— Ồi thương ơi, mẹ già em nuôi đang bấy chầy, công-đức ấy xem tầy non Thái. Anh nghĩ cực trăm đường nghìn nỗi ! Bởi đâu nên cơ hội thảm thương ! Thôi xin mẹ đừng giậy lên đường, con về kinh tàu cùng Ngọc-bệ.

Nào chừ quan, lên đường thẳng chỉ, kíp kíp ra đi ! Nay đây đã tới kinh-kỳ, đóng quân lại mỗ vào tàu Thánh-đế.

— Tàu bày vạn-tuế, tôi Trương-viên giúp loạn đã an. Mẹ và vợ ở nhà bỗng mắc tai-nàn, gặp quỉ-sứ mấy phen đòi ăn thịt. Nàng một mực giữ toàn trinh-tiết, cùng mẹ tôi hình ảnh chẳng rời. Được Tiên-nga vâng-linh mệnh trời, giậy đàn hát kiếm ăn nuôi mẹ. Nay ơn trên tôi đã thanh-vân đặc lộ, xin lượng trên thương lại kẻ chuân-chuyên.

Vua nói :

— Nhà ngươi đã có công giúp nước, ta

phong cho làm tướng-quốc nguyên-nhung. Nàng Thị-Phương hiếu nghĩa nuôi mẹ chồng, ban cho chữ phu-nhân nhất phẩm. Nay rượu hạ-công người cùng ta nhất ẩm, còn vàng bạc đây ta ban cho mà bái tổ vinh-qui.

Viên nói :

— Bái tạ ! Tôn-nhan ban ngọc-chân, thần-hạ ẩm tam bôi, bái-tạ kim-giai, nay đã thanh vân đắc lộ.

H ẾT

